



ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА
Шуме Републике Српске
а . д . СОКОЛАЦ

**СМЈЕРНИЦЕ ЗА ПРОЦЈЕНУ УТИЦАЈА ШУМАРСКИХ
АКТИВНОСТИ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ЗА ПОТРЕБЕ
ИЗРАДЕ ИЗВОЂАЧКИХ ПРОЈЕКТА**

Бања Лука, јануар 2023. године

1. Процјена утицаја активности које се изводе у шуми на животну средину за потребе израде извођачких пројеката

У складу са нивоима и интензитетом Извођачког пројекта газдовања шумама и значаја ресурса на које се утиче, потребно је урадити процјену утицаја шумарских активности на животну средину. Процјна утицаја на животну средину је превентивна мјера заштите животне средине која треба да буде заснована на изради и анализи алтернативних мјера са циљем да се прикупе подаци и предвиде штетни утицаји одређених активности које се изводе у шуми на:

- живот и здравље људи,
- флору и фауну, односно биодиверзитет уопште (посебно утицаје на ријетке, рањиве и угрожене заштићене биљне и животињске врсте, као и њихова станишта),
- земљиште,
- воду (водне ресурсе),
- ваздух и климу,
- пејсаж (очување и/или уређење предјела) и рекреацију, материјална и културна добра, као и
- узајамно дјеловање ових чинилаца.

Исто тако, процјена утицаја на животну средину треба да утврди и предложи мјере којима се штетни утицаји могу спријечити, ублажити или отклонити.

Анализа процјене утицаја на животну средину треба да садржи:

1. опис локације на којој се планира извођење активности,
2. опис активности,
3. приказ разматраних алтернативних мјера,
4. приказ стања животне средине на локацији и ближој околини (микро и макро локација),
5. опис могућих значајнијих утицаја активности на животну средину,
6. процјену утицаја на животну средину у случају инцидента,
7. опис мјера предвиђених у циљу спречавања, ублажавања и гдје је то могуће, отклањања сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину.

Све кључне елементе који захтјевају мјере заштите треба означити на карти која се прилаже уз Извођачки пројекат.

Процедуре процјене утицаја на животну средину код извођења шумарских радова су дефинисане FSC стандардима за одрживо газдовање шумама у БиХ (Принцип 6. - Критеријум 6.1. - Индикатори 6.1.1. и 6.1.2. – Критеријум 6.2. – Индикатори 6.2.1 и 6.2.2.). Резултати процјене морају бити саставни дио Извођачког пројекта газдовања шумама у виду ПРИЛОГА.

Ова интерна процедура има за циљ једноставну процјену утицаја на животну средину, да пропише основне мјере заштите и да обезбједи њихово провођење.

Ову активност, својим форматом и обимом, је прилагођена оперативној употреби у шумарству. Дакле, нагласак је на једноставној и практичној процјени коју је потребно обавезно урадити и чијих се одредби треба придржавати.

Одговорност за употребу ове процедуре је на организационим дијеловима Јавног предузећа.

2. Предвиђени негативни ефекти и мјере за њихово ублажавање

2.1. Повреде незапослених лица

Радилишта означити видним знацима упозорења (табле - ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП НЕЗАПОСЛЕНИМА и/или ПАЖЊА! Радови у току). У случају потребе (близина прометних путева, објеката и др.) поставити дежурне раднике.

2.2. Повреде запослених

Обезбиједити комплет прве помоћи и средства заштите на раду и контролисати употребу истих. Ако настане повреда потребно је извршити анализу, утврдити фактор који је довео до повреде. Учестале повреде означити као проблем који је потребно ријешити да би се спријечила учесталост повреда.

Послодавац и непосредни руководиоца дужни су да упознају радника са начином правилног коришћења и одржавања задужених личних заштитних средстава. Непосредни руководиоца дужан је удаљити радника са мјеста обављања рада, односно забранити му рад до момента док не почне користити лична заштитна средства, уколико радник обавља рад без личних заштитних средстава.

Радници који раде на пословима искоришћавања шума морају бити обучени за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију радника у случају могуће опасности.

2.3. Опасност од пожара

Поставити упозорења „Забрањено ложење ватре“ по могућности формирати привремени противпожарни пункт. Запослени треба да су обучени из области проривпожарне заштите (у складу са Законом заштите од пожара, Службени гласник Републике Српске бр. 94/19) и упознати са опасностима и штетностима на радном мјесту. Дневне потребе горива и мазива држати на безбиједном мјесту, ван домета ватре, канте послуже танковања уредно сложити на безбиједном мјесту. Средства рада треба да имају: прву помоћ, ПП апарат, канту за спречавање изливања уља на земљиште, лопату и врећу за уклањање мрља од нафте или уља.

2.4. Заштита флоре

Радове планирати тако да се флора не уништава или оштећује. На терену констатовати евентуално присуство ријетких, рањивих, угрожених и заштићених врста. Уколико су наведене врсте присутне, потребно их је навести у Извођачком пројекту и картирати. Пројектант треба изнаћи таква технолошка рјешења која ће најмање угрозити поменуте врсте чије је присуство уочено. Пројектант, као и остало техничко особље треба да има довољно знања како наведене врсте препознати и правилно третирати. У том циљу извршити обуку стручно - техничког особља. Планирање траса тракторских влака треба урадити тако да се оштећења дубећих стабала која нису предвиђена за сјечу сведу на минимум. Површине које треба штитити треба идентификовати и узети у обзир приликом планирања сјече и обнове састојине.

2.5. Заштита фауне

Пројектанти, као и извођачи радова требају поштовати миграционе и приступне путеве појилиштима и хранилиштима. Обратити пажњу да ли постоје гнијезда птица и радове прилагодити тако да се не оштете или униште. Стабла која су остављена за гнијежђење птица не обарати, нити усмјеравати друга стабла према њима да би се

избјегла оштећења истих. Приликом радова не изазивати прекомјерну буку која би утицала на помјерање дивљачи са станишта. Површине које треба штитити треба идентификовати и узети у обзир приликом планирања сјече и обнове састојине.

2.6. Оштећење земљишта

Кроз планирање радова настојати да се избјегну потенцијална оштећења земљишта (нпр. засијецање нагиба, узимање грађевинског материјала из падина подложне клизању земљишта, код планирања тракторских влака користити већ постојеће влаке гдје год је то могуће, одвођење воде са влака постићи извођењем и изградњом попречних канала планума на вањску страну засјека). Јарак треба копати по потреби и мјестимично уграђивати камене или дрвене процједнице. У условима интензивних киша обуставити кретање трактора по влакама све док се не оциједи. Ако се приликом извоза дрвних сортимената тракторски путеви оштете, односно на њима настану шпуре чија је дубина већа од 70 см, извоз обуставити док се влака не санира. По завршетку радова на искоришћавању шума обавезно извршити санацију тракторских путева тако да се у будућим радовима могу користити.

Уколико се тракторске влаке неће користити дуже вријеме треба предузети мјере за спречавање ерозија. Нове путеве унапријед планирати на топографским картама са учртаним водотоцима, исте прилагодити топографији терена тако да долази до минималних измјена природних услова. Гдје је то могуће путеве планирати на природним заравнима, благим падинама и гребенима, путеве не градити уз осјетљиве површине (уске долине, клизишта, косине и нестабилне терене) уз обавезну стабилизацију насипа и усјека у погледу ерозије, одводне канале и пропусте планирати ради смањења ерозије земљишта.

Обавезно планирати и поставити адекватне пропусте са потребним пречником на свим мјестима где се сјеку водотоци, ради обезбјеђивања слободног кретања воде. Такође, водити рачуна о изградњи и одржавању пропуста, канала и ригола на одговарајућим локацијама ради смањења ерозије. Манипулацију нафте, уља и мазива у шуми вршити веома пажљиво тако да не дође до расипања нафте, уља и мазива по шумском земљишту и на тај начин довести до нежељених последица за биљни и животињски свијет. Уколико ипак дође до проливања нафте, уља и мазива усљед неког инцидента неопходно је санирати тај слој земљишта посипањем пијеска или пиљевине и/или његовим уклањањем из шумског екосистема. Све могуће негативне последице шумарских радова на земљиште треба идентификовати и прописати мјере за њихово спречавање. Уколико су оштећења неизбјежна, она се требају минимизирати те прописати мјере санације.

2.7. Водни ресурси

Приликом планирања радова утврдити постојање изворишта, водотока, бара, језера, мочвара и др. Радове планирати тако да се избјегну негативни утицаји на мочварна и остала влажна станишта, односно на надземне и подземне воде уопште. Посебну пажњу обратити на планирање изградње шумских комуникација. Избјежавати изградњу таквих објеката у коритима водотока и непосредној близини извора. У случајевима када се за извозне тракторске влаке не може наћи друго техничко решење, радове планирати изван вегетационог периода, односно у вријеме зиме и ниских температура. У случајевима када је нужно прелазити преко водотокова, треба изградити вјештачке прелазе. Тип премоштавања зависи од ширине и дубине канала, квалитета земљишта, обале, протоку воде и трајању радова. Привремени прелази се уклањају чим за њиме престане потреба. Канали и водени токови са континуираним протоком захтијевају постављање цијеви да се осигура проток. У водотоцима се не смију остављати остаци од дрвета или други материјали који могу стварати сметње

нормалном току воде. Потребно је остављати заштитне (тампон, бафер) зоне у подручјима око извора, језера и сталних водотокова. Поред наведеног потребно је водити рачуна о заштити зоне око водотока како у одјељењима тако и на међустовариштима и то да ширина заштитне зоне буде зависно од ширине водотока:

- у близини изворишта и водозахватних објеката заштитна зона радијуса минимално 50 м,
- код ширине водотока до 6 м, заштитна зона 2 м,
- код ширине водотока од 6 - 12 м, заштитна зона 4 м,
- код ширине водотока од 12 – 20 м, заштитна зона 4 – 8 м,
- код ширине водотока, мочвара (бара) и језера веће од 20 м, заштитна зона изнад 8 м.

У заштитној зони су забрањени сви радови као и лагеровање шумских дрвних сортимената.

Водити рачуна о наведеном и приликом планирања и изградње осталих инфраструктурних објеката (објекти за рекреацију, комуникацијски стубови, водови електричне енергије, водовод, пратећа инфраструктура итд.). Манипулацију нафте, уља и мазива у шуми не вршити близу и изнад водних токова, како не би дошло до нежељених последица за водни, биљни и животињски свијет.

Машине, посуде с горивом и мазивом не смију су остављати поред водотока. Досипање горива и поправке треба изводити на сигурној удаљености од водотока. Одговарајуће паркиралиште, складиште и простор за одржавање треба одабрати прије почетка радова. Радници који управљају машинама и одговорна лица требају провјерити да је механизација за сјечу и вучу исправна, да нема цурења горива и мазива. Треба осигурати да сви материјали (гориво, мазиво, текућине и амбалажа) послје поправке буду прописно и сигурно одложени и збринуте. Свако излијевање треба третирати одмах. Мале изливе код пуцања цријева и сл, гдје је количина текућине мања, могу се ријешити одговарајућим апсорпцијским материјалом који је лако доступан.

Све особе које раде или надзиру рад морају бити упознате с процедурама поступања, обавјештавања и позивања помоћи у ситуацијама незгода који би могли попримити веће размјере, а комплети за санацију излива требају бити доступни на терену цијело вријеме. Све испражњене посуде и остали отпад морају се уклонити с радилишта и прописно збринуте.

У контролној листи треба идентификовати водотоке, оцијенити могући негативни утицај шумарских радова, те предложити мјере заштите у складу с наведеним смјерницама.

2.8. Пејзаж (очување и/или уређење предјела) и рекреација

Заштита пејсажа има за циљ заштиту и унапређење природних система и његових угрожених, осјетљивих или ријетких врста.

Потребно је предвидјети мјере у циљу спречавања негативних утицаја на пејсаж.

Радовима треба осигурати заштиту угрожених, осјетљивих или ријетких врста биљака и животиња и да се сачувају њихова станишта.

Газдовање треба прилагодити тако да се сачувају аутохтоне врсте одређеног подручја.

Пјешачке и бицикличке стазе које пролазе кроз шуму треба да буду евидентиране, картиране и обиљежене, како не би дошло до угрожавања истих приликом обављања радова у шуми.

2.9. Бука

Интензитет утицаја је у директној вези са интензитетом и системом сјече, али и транспортним средствима која се користе, као и карактеристикама терена. Врло је важна и обученост радника. Могући утицаји се испољавају на све елементе окружења, али бука и њени ефекти директно утичу на здравље радника. Смањење утицаја се обезбјеђује адекватним средствима заштите на раду и контролом употребе истих, исправним и модерним средствима за рад, као и технички исправним шумским транспортним средствима.

2.10. Заштита права власника

Уколико је нужно коришћење парцела које нису у надлежности Предузећа, обавезно постићи договор са власником, што подразумијева и правичну надокнаду за привремено коришћење. Обавезно прије почетка било каквих радова је утврдити тачну границу посједа.

Придржавати се Закона о шумама (члан 75): „Власник, односно посједник одређене парцеле обавезан је да омогући несметан пролаз преко сопственог посједа кориснику шума и шумског земљишта у својини Републике и власнику шуме без приступног пута, ради неометаног обављања дјелатности на газдовању шумама а власник, односно посједник има право на накнаду за пролаз и причињену штету“.

2.11. Заштита права локалног становништва

Уколико се радови на терену врше близу насеља, процијенити њихов друштвени утицај (социјалну компоненту), односно контактирати и вршити консултације са људима или групама људи на које активности газдовања шумама директно утичу. Избјежавати радове на терену када се одржавају важне манифестације за локално становништво (нпр. сеоске свечаности, вјерски скупови, сеоске славе итд). Морају се користити адекватни знакови упозорења због јавне сигурности али и за информисање јавности о сјечи и алтернативним путевима кроз шуму.

2.12. Заштита културно-историјског и природног наслеђа

Начелно, археолошка налазишта и други историјски споменици издвојени су из површина којима се газдује. Уколико је ипак потребно предузимати одређене активности у близини таквих локалитета потребно је планирањем избјећи било какву штету на објектима и споменицима културно-историјског наслеђа на тим локалитетима. Потребно је таква мјеста лоцирати, уцртати на карте, по могућности уредити и направити путоказе. Водити евиденцију о било каквим истраживањима на тим локалитетима.

3. Прилог Извођачког пројекта

Контролна листа за процјену утицаја на животну средину код радова на искоришћавању шума

Шумска управа/радна јединица	Одјел	
Привредна јединица	Одсјек	
Тип шуме	Површина	
Опис сјече		

1. Повреде незапослених лица

Обилежаване локације у којој се врше радови	
Процјена угрожености корисника простора	
Мјере упозорења и заштите у зони радова	

2. Повреде запослених

Опис стања ХТЗ опреме и средстава заштите	
Процјена угрожености извршилаца	
Мјере заштите у зони радова	

3. Опасност од пожара

Опис стања и степен угроженост од пожара	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите од пожара	

4. Заштита флоре

Опис стања флоре и присуства заштићених врста	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

5. Заштита фауне

Опис стања фауне и присуства заштићених врста	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

6. Заштита земљишта

Опис стања земљишта	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

7. Заштита водних ресурса

Присутност и опис водотока	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

8. Заштита пејзажа (очување или уређење предјела) и рекреација

Опис стања пејзажа и предјела	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

9. Заштита од буке

Опис стања и степен угроженост од буке	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите од буке	

10. Заштита права власника

Опис стања имовинско-правних односа и власништва	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

11. Заштита права локалног становништва

Процјена утицаја на локална насеља и становништво	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

12. Заштита културно-историјског наслеђа, археолошка налазишта и остало

Процјена утицаја на културно-историјска наслеђа, објекте и археолошка налазишта и остало	
Процјена могућности угрожавања	
Предложене мјере заштите	

Остале напомене:

Број: 05.1/1137-361-3/23
Датум, 01.02.2023.



в.д. ДИРЕКТОР-а
Славен Гојковић, дипл. инж. шумарства